

ВЛАДА
УТОРНИКОМ
И
СУБОТОМ
УРЕДНИШТВО И АДМИНИ-
СТРАЦИЈА Београда Бр. 7
ЦЕТИЊЕ

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

УРЕЂУЈЕ ОДБОР
УРЕДНИШТВО И АДМИНИ-
СТРАЦИЈА Београда Бр. 7
ЦЕТИЊЕ
БРОЈ 64
ПРЕТПЛАТА:
МЈЕСЕЧНО ЛН. Р.—
ПОЈЕДИНИ БРОЈ ЛН. 1.—

ЛИСТ ЗА НАЦИОНАЛНУ ПОЛИТИКУ, КЊИЖЕВНОСТ И ПРИВРЕДУ

ОДБАЦИТЕ НЕСЛОГУ, ЗАВИСТ И МРЊИЉУ!

Становништво Црне Горе прихватило је једну велику припадност, коју му је напустила његова заведена омадаина. Ми поред тога што су паризације хорде рабајене, оно ће још за дуго осјећати кобне посљедице те припадности.

Користиће нашу народну склоност ка размирицама, политичку заостреност и славољубље, комунистички прваци су успјели да нашу лакоумну младешку опшину из крила породичне и да је баце на шире неслоте, раздора и међусобног уништавања. Наш народ је штом своје историје био много вуда жртва своје неслоте, коју су вјешто изазвали и користили у своје сврхе како домаћи великаши тако и страни умјетници. Познатија је парола коју су азијатски умјетници за вријеме своје великогоског владавине над нашим народом изрекли: "Не дај, Боже, слогу у Крају".

Та неслота није нас напустила чак ни до данашњег дана, кад стоји у предвратима — баш ила не баш. У овим тежким приликама лични интереси појединца издвоје се изнад свега. Желећа за влашћу и славом похватају највјештају људску осјећања: љубав према близакима, љубав према народу и љубав према отаџбини. Без неке личне користи ризикује ко хоће да се стави у службу својоме народу.

Данас, када је општанак нашег народа доведен у вичане, улога наша састоји се у томе да се снамога да у овом свјетском врлојуду одржимо правду равнотеже, те да омогућимо општанак и спасамо што више животиња нашег измученог народа.

У нашој историји нема равнот вјероода које би се могао употребити са данашњим стањем. Многи људи, изгледа, не виде, или неће да виде ушу теšku ситуацију, из које једино својим неуморним радом могу да се извуку и изађу на освијештене стазе боље будућности, које се кроз штаво на шару.

Биједи, измучени, преварени и заведени црногорски сељак у чуду се вишта шта ши и шаки људи раде и зашто не нађу пушта и начина да помогну себи и својоме народу. Пишта се вишта раде његова задуштаја дјеца. Да ли су дјеца икада помислила на паштве родиштва и улоге које су они ради тих поднија да би им омогућили да дођу до што боље знања, веће спреме и вљакнијег сазнања о народним потребама? Да ли су водила рачуна о жељама народа да мирно прирече, солидно обраде послове и поставања жељене привредном и културном подизању земље? Да ли су водила рачуна о жељама народним да себи и својима омогуће лакши и угоднији живот, и да свакоме коме је потребно притекну у помоћ и пруже подршку ради успјешнијег и лакшег живота у сложном раду?

На сва ова питања један велики број наше омадине олаушце се и повео је крваво коло до Црној Гори, наносећи својоме народу велике несреће и излазећи за лично и материјалном уништавању.

Црногорски сељаци су све учинили да школују и на прави пут изведу дјецу. За двадесет и више година они нијесу ништа желали само да спове и кћери виде у друшћу бољих људи, да дочекају њихову срећу, те да им људи завиде. Наш сељак чезну је да му син буде официр, државни чиновник, а можда и научник, или нека висока

политичка личност. Дајући све што има ради достизњака и остваривања све своје жеље, наш сељак је вјеровао у здраву памет и правилно знање своје дјеце, која су сцијала дивилне високошколске и академске шпашуле. Није мотао ни да помисли да ће ти његови великошколски општанци под умјетнај разних белогоскојских шпашула и да ће, ко зна за рачун каквих мрачних сила, изазвати црногорске и брашпољачки рај у Црној Гори. Мислио је да ши великошколци не могу и неће да набраве никакву непромишљену и луду свтар, да неће воћи буљак који није добар, честити и срећан до чојеганства. Сељак је вјеровао да све оно што учине ши великошколци, за које је дао све што је имао, мора да буде добро и вљеменишо. Не размишљајући ни о чему, јер су његова дјеца о томе за њена мислила, наш сељак је пошао ономо куда за та дјеца поведоше.

Када су видјели да је рђав и злокобна вунт којим их поведе низога школована омадаина, са болом су јукућули и рекли: "Куку нама јујорско и довијек, куда нас одведе знаме њих и нас! Проклетје ша нова наука које се зове комунизам, који нас зомуну и зно нас и во, који и во нас! Нека је проклетје то, што је некако које зашпора народе и изведе их на бескућну вљакну! Ми ши науку не разумјемо, али јој ва љубав рабајана дјеце, подлојасмо. Док не дјеште те комунистичке нарте, протоскоје то дјеште нашој великошколској и знејасмо у нашој и освијештене стазе дана. А сада тоје досјесмо? До дубоких јама, у које наша дјеца повабаше своју браћу и себе, и направише чудно калко на вљакне и себе, и направише за име "Божје" је Орлово и Моша, најновије великане свијећа, који их одвештене лажном силом најке Русје, који, уједнош Пећара Великага, Суворова, Курузова и безброј других великана њога чиновскога народа, воде људи задојени неостарљивом прошлорприродном комунистичком теоријом, са којом се не могу слоажити ни Божанско провиђење ни здраву људско расуђивање".

Расчарани у школованост своје дјеце, многи сељаци данас уздикују: "Нека су проклетје велике науке и неслота браћаска, која нас од Косова дави!" А они сељаци, који су свјесни да је наука врејородила чојечанство и да ће за она поново извести из мрачне заблуде на свијетле пуштне ишине, дугобоко уздишу говорећи: "Добра наука је срећа, а злогрешна и наодога наука је зло што је ова комунистичка — нека је проклетје, а нека је проклетје неслота и од Бога и од људи, јер нам не даде да најрјед коракнемо!"

Одбаците неслоту, завист и мржњу! Уздигните се изнад личних интереса и чежњи за влашћу, богатшћу и уживањем! Заборавите на неспоразуме и међусобне неспријатељске које су пошекле из славољубља, власкољубља и користиљубља! Најрјед у сложном и несебичном раду за добро народа, који вас маричним млајемок преклиње да се слоажите и да љубите један другог, како бисте били благодословени и од Бога и од људи!

То је жеља вама забудујелима довијекнује и жеља наш највишег сељак и црној Горе, а ши војом довољно живи сви праци и иштински родољуби наши.

То је жеља свих добромислених националних људи у Црној Гори, који на-

ОДГОВОР Њ. В. КРАЉИЦЕ И ЦАРИЦЕ ЈЕЛЕНЕ САВОЈА-ПЕТРОВИЋ

на телеграфску честитку коју Јој је приликом Њеног имендана упутио Њ. Е. Гуврнер у име војске, становништва и од себе лично:

Армијском генералу Пирцио Бироли
Гуврнеру Црне Горе

Срдечно се захваљујем на указаној ми пажњи и на тако љубазним и милим жељама.

Јелена

УСПЈЕСИ ОСОВИНСКИХ СНАГА

Источни фронт

Средоземно Море

У предлеу Кавказа продоре су њемачке, румунске и словачке трупе уз дубље у брски ланац, савладавши у најогајој поробама жестоки непријатељски Совјетске трупе су још увек у тиме многобројне трупе и партизане. Једну са другом и не мањом снагом напредоваће.

На истом фронту Кубане освојена су мјеста Керченска и Кореновскаја. Кримскаја претставља важни жељезнички чвор на 30 километра од Новоросијске. Совјетски пријављују да ситуација се поклојеће. Најзначајног совјетског пристаништа на Црном Мору постаје Пирјолис.

На северу код Рјазана, Рјевса и Орлово вршили су бољшевици снажне нападе на њемачке линије, али су свуда одбијени са великим губицима. Исто тако су ометени њихови покушаји да пређу преко ријеке Дона. У борбама на Дону истакле су се италијанске трупе.

Код Стаљинграда пружају совјетске трупе очамички отпор, али су на више тачака фронта присиљене на повлачење, те савезничке трупе продору у непосредну близину града.

Југовападно од Иљемског језера опколе су у боровитој воми јединице совјетских трупа. Осовинско ваздухопловство је ових дана било у пуној акцији, те је успјешно помагало акцију копнених трупа. У Финском заливу потопљен је један совјетски минонаос на 2 позморине, на Волги је данас трговачки брод с 4 бродова — цистерне за петролеја, а на Азовском Мору два оклопна бродска. Све тога потопљено је у Керчком морују један транспортни брод средње тонаже.

Уништено је више совјетских авиона и борних кола, док су савезничке претрпели минималне губитке.

Уништено је више совјетских авиона и борних кола, док су савезничке претрпели минималне губитке.

Њемачки ловци на пратње једног конвоја оборили су у Средоземном Мору 4 британска авиона.

Сазнаје се да је спасшено 28 официра и 375 војника из састава посаде енглеске крстарце "Манчестер" која је недавно потопљена.

Лист "Национал Стајунг" тврди да је Средоземно море постало за Енглеску бојиште од прворазредног значаја. Посљедње тачке Британског отпора: Гибралтар, Малта и Александрија претворене су у бојишту за ратно бродовље, у једну опсејдну тврђаву и у једно уточиште и привремено боравиште енглеске флоте.

Египатски фронт

Посљедњих дана владала је у Египту само акција патролних и извиђачких елемената, као и обострана артиљеријска паљба. Британске трупе су покушале да изврше нападе, служећи се оклопним средствима, али сви ти покушаји су сломили.

Британско ваздухопловство је без успјеха нападало поједини осовинских трупа, а њемачки борбени авиони напали аеродроме јужно од Александрије.

Малта

Приликом напада осовинских одреда бомбардера и ловца на равне објекте Малте установљено је да се у луку Ла Валета налази више пороских јединица. Стога су италијанске и њемачке формације извршиле снажне нападе на објекте, оштетивши једно равне војне значајне циљеве и луке уређаје. Из тих операција нијесу се вратила два италијанска апарата.

Ла Манш

Енглеско ваздухопловство је последњих дана опет покушавало да изводи ометање летове у мачним формацијама изнад за-адних заповједних територија. Сви ти покушаји били су ометени бром интервенционим њемачких ловца и противавионског оружја, те је оборено више британских авиона. Њемачко ваздухопловство је са своје стране развило знатну активност, од које је највише страдала велика ратна лука Портсмут.

У дневним и ноћним акцијама против разних ратних постројења јужне и источне Енглеске изазване су жестоке експлозије и пожари. Код јужне обале потопљено је 7 британских бродова за и кравање.

Беверел Блажо Ђукановић

СТАРА ПИСМА
из времена Владика Саве и Василија

Владика Сава

Владика Василије

Бишан Николџа залаже земљу
Митрополиту Василију
27 јануара 1751

На 1751, фебара 27 у Котор.
Да се зна и да је вјеровано пред
сваким судом, пред ким изиде сије
писане, како ја Бишан Николџа
сам господину владци Василију девет
цекнина у злато, вељу номером 9. И
пореди овихџе аспри подлага му у
подлог... владу на Дворшита, али у
продају име, и ако се не мога на
ову ливаду налитати, да се ижа на-
патити, на баштину под Заграбле.

И ту бише сједоци Вукота Вукоса-
вов и Вуко Марков Шпадијер.
И писаж ја поп Михаљ, парок от
церкве Светога Апостола и Еванђе-
листа Луке, својом руком, по ријечи
више реченога Бишана.

Сечапа Јовов продаје баштину
Митрополиту Сави
1 јула 1751

Ва име Христа, амин. На 1751, јулија
1 ден. На Станевиће.

Да јест вединје васакмоу човеку,
пред ким изиде сије писане, како
добож ја Сечапа Јовов с мојијема си-
новима Станком и Ивановом, добосмо
господину владци Сава и праслосмо
му нешто мало баштине до ливаде
црковне и до потока до гробла и уз
утору до гувна и гувно. Куфрин баш-
тине от свудак црковна. И то про-
дасмо од наше добре воље, а за наше
потребе, и стимулуре не водисмо, но
је сами учинисмо четри цекнина. И
бисмо помдирени за све на исти да-
нашијан дан.

И тому сједоци: Сечапа Почек и
Вуко Лакетини.

И писаж ја калуђер Рудим по ријечи
више реченога Сечапа и његовијех
синовах.

Прилог Јова Радовановића
8 фебруара 1752

Да се зна како ја Јово Радовано-
вић с мојијема синовицма добож у
манастир господину Владци Василију
и писаж оноа два комата земље, што
је под Грудом, ниже оно црковне
баштине, у два сарандара за мою и
Иванову душу. И јошт на врх Боста-
ништа они бријер, што је до црковно-
го и Мочалине све до Продоли,
што је Томашевића и Међуторацина.
Ог тога је моје и мојијех синовацах
Бишана и Јукта трећи дан. И то пи-
сасмо на душу нашијех старијех, а за
здравље живијех.

И ту би сједоци Вуко Радов и Вук-
сан Шпадијер и Јотаж Вуков и Вуко
Марков ис Копити и Вуко Шпадијер
и Станоје Радов.
Фебара 8 ден, 1752.

Вушан Вукосавов продаје земљу
Митрополиту Сави
16 фебруара 1752

Во име Христа, амин. На 1752 мје-
сца Ферфара 16. На Станевиће).

Да јест вединје всакмоу човеку,
пред ким изиде ово писмо, како до-
бож ја Вушан Вукосавов господину
владци Сава на Станевиће и владци
Василију и продах ми баштину Дио-
ништу, што је била Медовића и Дио-
ништу за 12 цекнинах, да је црковна
у вијек.

И тому сједоци: Тоаор Вучетин
с Његушох и Иван Франета из Ло-
пчицах.

И писаж ја калуђер Рудим по ријечи
истога Вушана Вукосавова.

И јошт пред истјијема сједошима
исти Вушан продаде његов дот
Дионине у Дворшита за Велиј Круш;
половина његова, а половина Вуко-
тија; Вушан његову половину даде
за четри цекнина, а тада ибашу цекни
по 6 гроша и кварат, а у грош по
40 динара.

Прилог Живка Шпадијера
Манастиру Цетинском
1 марта 1752

Во име Христа Бога и Пресвете
Богородице
На 1752, месеца марта 1 у Манастир
на Цетине

Да јест вединје всакмоу човеку,
пред ким изиде сије писане, како
добе владци Сава и Василију у Ма-
настир Живко Шпадијер из Боровни-
ки и моли их да га старца прифате
(и) до смрти презриве. И господин
Владика Сава и Василије са всеми
братјаијма Живка прифатисше, а Живко
приложи све своје Светог Госпоји
Богородици у Манастир Цет... ово
кубу свој лубери и зграду под ку-
бом и три коматице под кубом Радо-
вановића и под бајицију под један
комат земље, а други под село, под
куљом и код друма от Почеках у
главница и код друма више Иван...
коматом земље, пак коматице земље
под друмом и код Улице коматице
земље и на Сјенкоше два коматица
и у Добрици До и рупа у Огријели
До и около не метек; пак у Доње
Поље у Дворшито њива от друма до
краја и под Клачином гон земље и
под Лавциом више моста коматице
земље и на Трново коматице земље и
под Ђиново Брдо коматице земље.
Оу света онога половина је моја, а
половина мога синова Станисше Ра-
дова, а кућа мога либера. И тако учи-
нисмо, да црква с мојијем синовицем
имаријема баштину за баштину, да
црква пушти Станисша, а Станисша
цркви и да раздијеле све налопи,
како ће остат мој дио земље и горе
и воде црковно у вијек. И тко би
овому малому мојему прилогу био
пакостник, тога да поравн крепка рука
Божја и Пресвете Богородица и да
је проклет от Бога и от всех святих.

И сему сједоци Вуко Марков Шпа-
дијер и Вуко Остојић и Савиј Ива-
нов Почек.

А писаж ја владика Василиј Петро-
вић по ријечи и наредби истога старца
Живка Шпадијера.

(Занпис)

ИВ ПРАВНЕ ТЕОРИЈЕ И ПРАКТЕ

Претпоставка очинства

У праву се прави разлика између
законите и незаконите дјеле Законита
су дјеца она дјеца која проистичу из
законитог брака, тј. таква дјеца чији
је отац муж њихових мајке. Незаконита
дјеца су сва остала. Правни положај
законите и незаконите дјеле није
једнак: законита дјеца имају више пра-
ва него незаконита. Зато ни за сако
дијете ни за правни поредак није све-
једно хоће ли оно бити законито или
незаконито.

Да би дијете било законито, његов
отац мора да буде муж његове мајке,
а правна веза између његових роди-
теља мора бити брак. Али, врло је те-
шко утврдити да ли је отац дјетињ
баш муж његове мајке. Можда је дје-
тина мајка имала полне везе са дру-
гим мушкарцима, па је произела те
ве дијете у питању. Можда је та веза
постојала прије мајчиног ступања у
брак, а можда постоји у току брака.
Како сад ријешити ко је отац? Да би
се избјегле несугласице и забуне, право
је у овом случају прибјегло једном
логичком просјеку, једној правној прет-
поставци о очинству. Према тој прет-
поставци, узима се да су сва дјеца
која се роде у браку у разумна вре-
мена од 180 дана од закључења брака
до 300 дана по престанку брака
(било раскидом, било разводом, било
раставом од стола и постеле, било
смрћу мужа) — законита, што значи
да се, под временским и правним
словима горе изложеним, сматра да
је муж мајке отац дјетињ. Уствари
тако не може бити, него се може де-
сити и други случај: браку буде отац, али
претпоставка очинства погађа мужа.

концепције није могао имати вољне
везе са својом супругом; њенако право
насутрот тме, тражи да муж докаже
да је у вријеме концепције био несо-
собан да олоди своју жену, без об-
зиром да она је ли могао имати са њом
полни сношај. Занимљиво је навести
да је римско право довољавало мужу
сваки доказ. Међутим, каогод што је
у обарању тезиса ове претпоставке
ограничени избором доказа, тако је муж
ограничени и вријемом у коме има да
предузме то обарање (контестација
очинства). Западно-европска права
узимају вријеме од 3 мјесеца, али се
разликују у томе што једна ово ври-
еме рачунају од дана рођења дјетета,
а друга од дана када муж сазна за
то рођење. Пошто је претпоставка
очинства постављена у корист дјетета,
и пошто је и хумано и социјално јако
се дијете заштити, тј. да се што прије
осигура његов правни положај, и правна
доктрина и правна пракса већном
се слажу у томе да се вријеме конте-
стације рачуна од дана рођења. Ако
муж у вријеме од 3 мјесеца не пре-
дуже ништа ради оспоривања свога
очинства, претпоставка очинства по-
стаје необорљива.

У претпоставку очинства иде једна
правна фикција, која се зове фикција
спрми meliore momento, а према којој
се сматра да је дијете које се роди
повољнијег часа 179 дана од закључе-
чења брака — рођено наврх 180 дана
од закључења брака.

Може се десити да се преудата жена
породи раније од 300 дана по пре-
станку свога првог брака, али послије
180 дана од закључења свога другог
брака. У таквом случају претпоставка
очинства погађа како првог тако и
другог жениног мужа: дијете, дакле,
има правно два отаца. То је анормална
двооструког очинства. Њу отаца има
француска правна доктрина (Плансол).
Српски праг, законик, као ни његов
изворник, не познаје ту анормалију.
Предпоставка очинства, дакле, пред-
виђа је и отклања је на тај начин што
ће се сматрати да је дјетету отац при-
мајчин муж ако је оно рођено у ври-
еме до 270 дана од престанка првог
брака, а иначе — отац ће му бити
други мајчин муж.

Претпоставка очинства спада у грани-
чено оборуљиве претпоставке. Њоме
се, у модерним правима, па и у на-
шем, муж мајке, отац дјетињ, сматра
као основ филиације.

Мали узроци — велике последице

Шекулација, шекулација, шекулација!...
Свагда сако шекулација. Гдједог се мајке-
те, штогод видите, било шта да чујете...
свазда и једно шекулација. На Јелковом
и каже со — овако испод руке, — на
другом нафту, за трећем мавкулушу други
жњотина навиришава...
А и не чујемо се... Неког рат — неког
браг!
Само, шекулација иде и даље... Давас
се шекулације не сако са „неоколно по-
трбиња артиљарија“ не са свуда, да се
и најмање очекује, али само — шекулација.
Мело, мале, па тек шекулација; мало, мало
па овог шекулација.

Неке „мајкашнице“ благодарни судбини,
ниш сретоме постоје, били ми, ао по
претпоставку положаја, или пак загрљиле врло
пријатљиво зелога! Без обзира како, а оно
се чомеку усладе, па све више — све слађе;
само даље, све брже, све хваливије. И
не бира срствас, не стоји пред судом са-
вјести, не каје се, неће да се узбуђује.
Уз чимину, на договору, све се свршава.
Јер — то су „штјатињци“! А коме је Бог
отач — како му је бити светијем!

Тако то бива. А куда воде?... Хм!...

Текло вода куле те текла...
Свој

Античка мудрост

Мисли и наредке старох Грца и Ринаљана
Рефр. ни. До је био добро закломни, шеј
је ливило живио.
Овадје (43 пр до 17 по Хр.)
Не сржије да радујатије све, али не буди
у секој немилица.
Теквотри (460-370 по Хр.)

ЖИВОТ ВОЈВОДЕ МАРКА МИЉАНОВА

II
Та Маркова популарност, то не-
обично истицање пред савременицима,
расло је на дана у дан. Ако би који
Куч потинуо од непријатељске руке,
Марко, сам или с друштом, одмах
креше на освету; промаше ли пушке
његовог друштва, сигурно је да његова
неће промашити. Побједу је нивоа за
побједом; бацао медане на које му
противници никад нијесу свијели знаки.

1856 године Марко пађе на Цетиње,
гдје та кнез Данило узме себи за
перјаница. Како су перјаници обично
сваки други мјесец имали слободан,
то је Марко све своје отсуство са
Цетиња проводио међу Кучима, и даље
чуждјин против Турака. Та године
кнез Данило, који је постављао судове
у својој земљи, хтјело се спорезити
међу Кучима, па зато ватраки од њих
да му спаљују ланац. Изговарајући се
да ни Турцима нијесу платили, Кучи
ово одбију. Тај одговор бјеше поводе
страшном црногорском походу, поводом
потом именом Похара Куча. Гдје
је тада Марко био и шта је радио —
о томе се тачно не зна. По свој прили-
ци, он се тада налазио у планини,
одакле је пратио овај светирачки
покољ, који ће доцније описати у свом
дјелу Племе Кучи.

Двије године после овога (1858)
Марко се ожени Милосавом, ћерком
попа Риста Пилетића, на Пивера, са
којом ће имати три ћери и једнога сина.
1859 за Куче насташе нова, тешка
искушења. Таман се, после ју, Похаре
Куча*, бјеше направимо мост између
њих и Цетиња, таман бјеху добили
суд: племенске касетане и перјанице,
а „комисија европска пресуду да Кучи
остану у турску границу“. Као посљеди-
ца овога, дође и предање града
Медуну Турцима, при чему се Марко
не придружи осталим главарима, већ
са својим побратимом, Јошом Стано-
јевићем, одбјеге у гору и настави своју
четничку акцију. Ова борба нарочито
истаче његово јунаштво. Док Турци
улазе, у Медун и међу кучки главарима
налазе своје улде, долге Марко
и Јошо ускану у Подгорицу, преобу-
чени у арбанашко одијело, убијају
Турке и, тобоже гоњећи и сами Мар-
ковиљана, пуцају и туку у мрак уљу-
вене Подгорице.

Послије смрти кнеза Данила (1860),
млади кнез Никола повозе к себи
Марка и Јоша да му буду перјаници.
Но исте године, приликом перјаничког
допшта, докле се Марко бавио код
своје породице у Братоножјима, куда
се бјеше раније склонио, погуби му
Јошо, у једном окршају близу Подго-
рице. Марко чује за овај сукоб и по-
журни ка Пиверији, али стиже тек да
сакриши свога побратима и да га, како
се прича, наричују као тужбанира,
„ожјели у дивни ковчегина“.
О Марку и овим догађајима свако
је пјезао војвода Мирко Петровић:

... Ево јаши четри године
од кад Куче Турцима предаше,
Турцима се Кучи предадоше,
Ма не хобо војвода Марко:
Сам се држи при Кољу Шпанца,
Собом не брзи није кобун
до сокола Станојевић Јоша;
бије Турке, никад не врскаја,
од Медуне до краја Подгорице
свободна себи војвода,
И што им се мало учинило:
на се лећу Штрке хвалише,
шешају се до Бети Прошарај
и даској шекл Пошарај,
шарска ула, у Шарски цоворе,
а во Шарски вовеца чале;
во Шарски се сабе Пршасали,
во шару их нико не врскаја;
док добу акша и јачица,
шад ло једу Посејке глави,
па је носе Кољу на Шпанца...
То шпајао четри године,
док војске Станојевић Јошо —
Сам осцаде војвода Марко.

1862 кнез Никола постави Марка за
набављачку и даде му војводство и
бригадирство над Братоножјима. Те
године удари Омер паша са великом
војском на Црну Гору. Марко дође у
Куче, који одмах усташе против Ту-
рака. Са четри стотине Куча он пође
„да брани Цетиње“, коме се примишаше
Омер-паша. По ваклузетном миру Кучи

се нађоше у нарочито тешком по-
ложју. У неуспјешним борбама против
турске силе, овога пута села бјеху
поплаћена и опустошена. Нејас се бје-
ше склонила у Комове и тамо очеки-
вање свршетак битке. „Кад дође до
кравце мук — прича Марко — ја уше
нашапорице да би превео што више
кучкога робља у Србију. Стога сам
иша с Цетиња у Куче, али он би
додига прјеге мене на своја отишаша.“

— Шта сад да се ради за народ,
који се, под тешким околностима враћа
турској самовољи? — пита се Марко.
И он се прима једне политичке, а у
исто вријеме и веома смјеле ауге.
Желећи да осигура заштиту своје
племену, он прво позива на састаок
Јусуф-бегу Краљића, најуплијанији
Подгорчанина, и нуди му да буде ваџит
над Кучима. Али, како је Јусо, напро-

тив, у овој неагоди за Куче, хтио да
Марка придобје за турску страну,
Кудеби му тобоже потлажарство и над
Кучима и над Турцима у околи крају,
то се војвода крене право ка Перши-
паша и Авди-паша, који договараху
код Служа.

— „Не надам се да рече туке више
очима виђет“, — рече му војвода
Браца при поласку — „јер тамо је
Авди-паша, Черкеа, твој заклетни не-
пријатељ... Он је највише пара дава
од турске банде, ко ће му твоју и
Јошову главу донијет, а данас му је
ти, ето, понесе у његов логор бев
паре“. Па ипак неустрашиви Марко
оде у турски логор, водећи са собом
свог свог рођака Нова Спасојева.
Својом појавом и речитошћу, он успије
да код њих, који су раније тражили
његову главу, издјелујуше оно што је
у томе тренутку хтио да оствари:
да Јусуф-бегу постави за кучког и под-
горичког ваџита.

НАШЕ ШКОЛЕ

II
а) Грађанске школе пружају ученици-
ма опсежније опште образовање него ми
ка може дати виша народна школа. Оне
спремају своје ученике за трговински,
занатско-индустриска и пољопривредна
заинства, као и за средње стручне школе.
Отварају се у градовима и у мјестима
са гушним насељем, а према привредним
потребама становништва.

Учење у грађанским школама траје 4
године. У 3 и 4 разреду долази до изража
јачи трговински, занатско-индустриски
и пољопривредни правац. У школу се
примају ученици који су завршили 4 раз-
реда о новине школе и нијесу старији од
14 година.

Имамо 3 школе и од три разна типа.
Грађанска школа у Сјеници отворена
1936 године, завршеност индустријског типа,
имала је 4 разреда, од којих је 3 имала по
17 ж. са 7 наставника и 22 хонора-
рија.

Грађанска школа у Будви, отворена
1937 године, трговинског је типа, имала
3 разреда од којих, од којих је 3 имала по
17 ж. са 5 наставника и 14 хонора-
рија.

Грађанска школа у Вир Пазару, отво-
рена 1939 године, пољопривредног је ти-
па, и имала у 2 разреда, 33 ж. са 3
наставника и 2 хонорарија. Овако је
стале био у 1940 години.

У овој школој године радила је до-
ста нормално само школа у Будви и
имала у 4 разреда 21 ћака, 14 м. и 7 ж.,
са 5 наставника и 3 хонорарија.

Гимназија склапао развијају спосо-
бност ученика и дају им више опште
образовање, васпитавају у њему морал
и карактер, образују им дисциплину рада
и свијест о задацима живота и о соци-
јалним и грађанским дужностима, осло-
бођавајући их за лакше и успјешније
напредовање у дошњим познимма и за
стручно и научно усавршавање на висо-
ким школама и универзитетима.

Гимназије могу бити потпуне са 8 и
непотпуне са 4 разреда са 3 типа: реал-
на гимназија, реалка и класична гимна-
зија, затим само мушке или само женске
и мјешовите, државне и самоуправне,
приватне не.

У гимназији се полагају овни испити:
примјени, нижи и виши тематски испити
(млада и велика матура), и испити приват-
них ученика.

Код нас је било само реалних гимна-
зија и то: потпуне гимназије:

1) Цетиње, у 22 одељења 1041 ћак,
од којих 755 м. и 286 ж., са 38 редовних
и 8 хонорарних наставника;

2) Подгорица, у 32 одељења 1628 ћак,
од којих 1300 м. и 328 ж., са 45 ре-
довних наставника и 8 хонорарних, по-
дијељена у двије у 1940/41 години.

3) Никшић, у 27 одељења 1224 ћак,
од којих 981 м. и 243 ж., са 40 редовних
и 8 хонорарних наставника;

4) Берање, у 23 одељења 1039 ћак,
од којих 881 м. и 168 ж., са 38 редовних
и 3 хонорарна наставника;

Непотпуне гимназије:

1) Бар: у 7 одељења 223 ћак, од ко-
јих 187 м. и 36 ж., са 18 редовних и 6
хонорарних наставника;

2) Даниловград: у 11 одељења 547
ћак, од којих 478 м. и 69 ж., са 15 ре-
довних и 4 хонорарна наставника;

3) Колашин: у 8 одељења 434 ћак;
од 371 м. и 63 ж., са 12 редовних и 3
хонорарна наставника. При овој школи
била је и самоуправна гимназија: У раз-
ред (25 м. и 1 ж.) и VI разред (25 м.
и 4 ж.);

4) Бијело Поље: у 8 одељења 348
ћак, од којих 298 м. и 50 ж., са 8 ре-
довних и 4 хонорарна наставника;

5) Пријеноле: у 4 одељења 151 ћак,
од којих 105 м. и 46 ж., са 5 редовних
и 2 хонорарна наставника;

6) Ново Село: у 4 одељења 180 ћак,
од којих 150 м. и 30 ж., са 7 редовних
и 4 хонорарна наставника.

Потпуног типа школа за све горепоме-
нује гимназије немају се из их године
1940. године. Наше податке из 1940/41
указују да и могућајице за све школе
нијесу довољно бити.

Од свих ових школа у школој 1941/42
години завршиле су уредно школску го-
дину само две гимназије:

Цетиње, у 22 одељења 465 ћак, од
којих 287 м. и 208 ж.
Подгорица, у 32 одељења 632 ћак од
којих 367 м. и 39 ж.

Бар: у 4 одељења 120 ћак, од којих
86 м. и 34 ж.

Остале гимназије нијесу радиле, али
су по одобрењу Дирекције за просвјету
обављени разредни испити на крају школ-
не године у свима, осим у Пласаву, Ко-
лашину, Пријенолу и Новој Бароши, гдје
се нијесу могли образовати испитни од-
бори ради поимања наставника. Уче-
ницима на ових школах одобрено је било
да се за испит могу јавити у друге
наше школе.

Школске зграде

Све наше гимназије имају своје школске
зграде, које у велики одговарају и
хигијенским захтјевима и школским по-
требама.

Грађанске школе их немају, него су
смјештене у приватне зграде.

Наставници

Скоро цио наставнички кадар је ква-
лификован и за научне предмете и за
вјештине.

У свему имамо професора и скулпната
на служби у свих 10 гимназија 1280.

По групи предмета највише има на-
ставника језика, историје, земљопона, а
мање за италијански и њемачки језик, за
математику, физику, хемију и природне
науке, нарочито много наставника за вјеш-
тине: гимнастику, музику, цртање.

Пажња оглашљивачима

Скреће се пажња оглашљивачима да у бу-
дуће за оглашљиваче у листу треба унапријед
послати молба за дотични оглас, према тарифи:

- 1) за цио стубац лира: 300—
- 2) за пола стубаца лира: 150—
- 3) за четврт стубаца лира: 100—
- 4) за ваље од четврт стубаца лира: 30—

Уредниство

Г. СТ. ПАШЕВ, професор

Личност Исуса Христа

XIII

Али ово питање има још једну страну,
која је много важнија. Шта остаје од
личности и дјела Христова, ако је та
личност митолошка — можда узвишана,
лирична, садржајна, но ипак, „литерарна“
личност и више ништа? А уметничка
лик, ма колико да је дубок и неистрпан
по успјешној пермутацији идеја и форме,
остаје само лик, до крајности ограничен
моћима свога утицаја. Међутим, Христ
је лик жив, непосредан моћан по својем
утицају, из гала, као што смо већ рекли,
избјага таква сила, која препороћа, пре-
тапа и устини прави од човјека нову
тавар. Чему треба благодари за то?
Занаста — ни Штраусова, ни Дресова
теорија нијесу у стању да дају одговор
на ово питање.

Платиријо елементар у еванђелској
историји често је бринуо умове. Покуша-
вао се да се тај елементар отстрани или
објасни помоћу науке. Боговоље је так
радио да се узео за захтјевима науке
и подухватило се да змири крајности
рационализма и супрентуализма. И у
том је правцу извршено доста мишљења,
која су врло интересантна, али која, као
што смо већ рекли, не могу бити пред-
мет нашега рада. Заслада ћемо се задр-
жати на једном мишљењу, које је иска-
зао један америкашки професор, који је
тежио да сачува као очаравачују снагу
лика Христовог и извуетност тога лика
у историји, тако и „закхтјеве“ јудске
критичке мисли.

Поред професора Лејтона јуди су
често и поново откривали ненадмашно
значајности Исуса Христа за духовни
живот. Читави низ духовних покрета,
који су забављивали и мистично смислу,
покрета имају поријекло само у личности
Исуса Христа и у запаљивој сили те
личности. Исус Христ се јавља као
„апсолутно овлађеноше духовног смисла
јудског битисања“, „Он је носилац до-
кривења, живи овлађеноше највиших ду-
ховних вриједности“. Он је историска
појава и у исто вријеме израза „живе
јудске личности, која не губи свој зна-
чај ни у ком добу, у којој се одговори
на сва питања, која поставља јудски ум,
која је вјерна по својем неистрпаном зна-
чају и ненадмашна својим утицајем“.
Исус Христ је постигао не само пот-
пуно сагласност између увјерења и вјер-
овања, тежњи и циљева, него и између
себе и Бога. Потребно је безусловно
признати, да Исус Христ стоји у на-
родном односу према Богу Оцу. Он је
био апсолутно чист и мистично смислу.
И ако ћемо од те моралне основе
можемо комотно да признамо, да је Исус
Христ Посланник Бога Оца на земљи,
Постигнуто је духовно-морално јединство
између Христовог карактера и Бога,
између Христове личности и Бога. И
ради тога може се рећи и усвојити као
несумњиво, да је Исус Христ Сви
Бога, будући да је савршено овлађеноше
тежа богиносноства, које код друг
гих јуди влада потенцијално. Код Њега
је богосазнање високо, јасно и непо-
мљено. Он устини познаје Бога, зна-
дјелом се до Њега и предао нам је за
Богу Оцу најсавршеније учење. То тако
јасно изражено највише познање Бога,
и његово чистоте и дубине свиједок у
Христовој унутрашњој исправности. Хри-
стов је карактер јединствен, хармоничан,
нормалан, „преземајући чак и оно што
може да достигне генијална јудска при-
рода“. А потпуна пак сагласност између
етичких принципа и Исуса Христа,
духовних проблема индивидуалног и со-
цијалног живота данас нас још увијек
увјерава у вриједност Његовог учења.

Исус Христ не прави разлику између
себе и јуди по порijekлу, већ по
степену моралне каквоше воље. Но пошто
је Исус Христ јединствен пример др-
волуотног моралног савршенства у историји,
могли бисмо да примимо, да разлика
у вољама постаје разлика по при-
роду. Код Христа је већ само задис-
кретност, рад, чин, владање. Ово посто-
је потпуно одговара узвишеној моћности
моралне личности Христове, у којој не
може настати никакве несугласнице.

Последње вијести са разних бојишта

Њемачке трупе надиру према срцу Кавказа

Пад КРИМСКАЈЕ доводи у критичан положај последњу ратну луку на Црном Мору — новоросијск

ИТАЛИЈАНСКИ БИЛТЕН БРОЈ 819
ОД 24 АВГУСТА 1942-XX

Главни Стан италијанских наоружаних снага јавља:

У Египту су се сукоби патрола свршили у нашу корист. Током једног покушаја прилажења нашим линијама разорено је неколико моторизованих средстава.

Непријатељска авиација изгубила је у борби 7 авиона: 5 су оборили италијански ловци, а 2 њемачки. Још један авион је разорен од стране одбране Тобрука.

Дуче су противнички авиони извршили ваздушни напад на Ђелу. Било је 4 мртва и 3 ранена међу цивилним становништвом. Задана је неватна штета навјесном броју зграда.

ВАНРЕДНИ
ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 24 АВГУСТА 1942-XX

Фиреров Главни Стан јавља:

Њемачке подморнице потопиле су у источном и западном дијелу Атлантика, као и у Каранбском мору 17 бродова од укупно 107.000 тона, и два транспортна једрењака. 11 ових бродова од укупно 64.000 тона припадало је конвојима.

Торпедована су још два брода, чије се потапање није могло контролисати услед посредовања одбране.

Исплески фронт

Команда копнених снага које оперишу у Кини репортирала је о ратној ситуацији током последње седмице. Јапанске трупе су околиле и уништиле у јужној зони Мичжоу око 3.000 војника 74 чунгинске армије, која оперише на том сектору. Непријатеља је обухватила паника, те је још више изгубио своје борбени дух.

Неке америчке ваздухопловне јединице у Кини изгубиле су сваки авион. Северноамерички пилоти примили су директан позив бјегства. Оправдање за њихов неуспјех. Тешики порази на јужном фронту и руски пораз на њемачко-совјетском фронту као и сукоби у Индији имали су невољне последице. Органи пропаганде настоје да спријече узбуђење у земљама.

Јапанске ваздухопловне снаге које оперишу у Кини потпуно уништиле америчку авиацију. У борбама које су се током последњих дана развиле у Џенџану и Квангсју уништили су Јапанци око 3.000 Кинеза на 74 армије.

Атлантик

Њемачке подморнице потопиле су у Мексичком заливу, Каранбском мору и у ширини Малих Антла три непријатељска трговачка брода, међу којима један енглески и два северноамеричка. Један од ових бродова тек је био изашо из луке када су га погодила торпеда. Сва три брода преовлазила су сировине намену луку Северне и Централне Америке. Великом дијелу поселе успјело је да се дочепа обале.

У јужном дијелу Атлантског океана потопила је једна осовњена подморница један шведски брод, који је био у служби Енглеске. Бродоломци су се искрцали у једној атлантичкој луци.

Испрежаљива Стефана Хортија са источном фронтом

Стиму вијести из Главног стана мађарских трупа да је нађен љеш Стефана Хортија, вилергента Мађарске. Њеш је пренео извајен у тробојку на аеродром, где је у присуству свих држава погинулога војни капелан извршио обред. Затим је љеш са аеродрома транспортован у позадину и стављен у специјални вагон. Коротиј са својом пратњом кренуо је према Мађарској. Данас је командант мађарских трупа који оперишу на источном фронту послао мађарском главном стану службену листу вилергента. Из не се сазнаје о интензивној ваздухопловној активности погинулога, многобројним ваздухопловним бродима које је трајабри авијатичар издржао над докским базеном и многобројним мисијама које је извоо на непријатељском територији, током којих је гађао из митраљеза и бомбама са великим успјесим непријатељска моторна возила и совјетске колоне у покрету. Успјех ове ратне активности командант мађарских снага предлаже је да се Стефан Хорти одликује највишим мађарским одликовањем храброст.

КРАТКЕ ВИЈЕСТИ ИЗ ИНОСТРАНСТВА

— Британска званична агенција у својој изјави о прочулом искрцавању код Диепеа говори о великој губитима енглеских војских снага, за које каже да су биле сачињаване и нежељене, признаје потпуно коријоријер Берле, не очекујући овај пут уочи јавних ковалекс Адмиралитета.

— Брхова ковалада шведске морнарице одлучила је да, као одбрамбени мјеру против потпања шведског бродовља од стране совјетских подморница, прошири вилексне граде. Биће такође изјављено повратно бродовље к још штетно нејача.

Штампарија „Обод“ — Цетиње

ПОСЛИЈЕ ДЈЕПСКЕ БРУКЕ...

Коментаришући бесмислену акцију код Дјепа поставља „Тајмс“ следеће питање: „Ако то није био други фронт, шта је онда било?“ Лист „Информационек“ примећује да се цетиљски свијет пита како могу народи да допуштају вршење таквих лакослиности као ова 19 августа. Сви листови истичу мир са којим је та вијест примљена у Италији, што претставља знак да народна свијест потпуно схвата непобједиву моћ Осовине.

Приликом бесправног повратка у Енглеску потучених одреда признаје се тежина пораза који су англо-американско-канадско-деголтичке снаге претрпиле. Британски транспортни бродови, вративши се из експедиције, олажени су на енглеским лукама 19 августа по подне. Они су ишли под заштитом моћних ваздухопловних снага. Њемачко ваздухопловство је интервенисало ометајући у вишекратним нападима операције искрцавања. Болнице на јужној обали Енглеске пуне су ранених и погинулих. Други болнички возови слиједе један за другим превозећи своје терете у унутрашњост. Други војници искрцали са малих бродова ишли су лице обожено у црну зелену и жуту боју, што је претстављало навину камуфлажу. Сви су били снабдевени појасима за спавање. Број раненика је присиљено енглеске власти да импровизују нове болнице сем оних које су биле одређене прије несрећног потхвата. Из Лондона се сазнају слиједеће појединости од очевидача: Гвемци су, прије него што су отворили ватру, причекали да нападачи напредују за 200 метара од плаже. Онда је отпочела паклена паљба. Против нападача су била уперена сва оружја све до противавионских топова. Губици су били страховити, како обаром на мртве тако и на ранене. Још пријето што су могли да ступе на земљу. Тек у трећем нападну на Диеп успјело је савезницима да постигну неке резултате и да искрцају неколико борићих гола. Плажа је више сати одјеквала од детонација све док потучени Англосаси нијесу били присиљени на бјекство.

На дјепојској плажи наставља се још увијек скупаљена љешева погинулих и оружја које су оставили Британци, а које још није могло бити избројено. Пред стоговица камена налазе се гомиле љешева. На површини воде плавила велике улане мрље, међу којима се налази један агвечиени велики терети брод. У близини се налази такође и неколико агвечиених цистерна са петролејом, а око њих плавају љешиви

посада убијених током експлозија, дјелимично погуљенисани.

Савезнички губици током покушаја искрцавања на обали Ја Момпша 19 августа погинули су се на 2.095 заробљеника, међу којима 617 ранених. Број погинулих још није установљен. Број савезничких авиона оборених током овог потхвата поље се на 127. Њемачки губици износе 35 авиона.

Диеп Диеп је наредне италијанске мисли. Једна од њих је да се изврши лукавек стратегије. Лист „Шерифур Билд“ пише да су војници Рајха укинули спремни да се да којем месту даду такве дојаве. Лист „Фелкичер Беробатер“ пише да би народи који се још налазе на располагању Велике Британије требали да извуку поуку из дјепојског потхвата, јер је он нови сјајни доказ британске немоћи.

Далоски Истоп

Орган јапанске владе изјавио је да на Саломонском острву још увијек трају борбе са сјевероамеричким трупама. Званични комунике о операцијама на том сектору биће објављени тек онда кад на том острву не остану ни једног америчанског борица.

Бродоломци са аустралијанске крастице „Канбера“, потопљене у водама око Саломонског острва, испричали су да је брод погођен 18 пута и потонуо за мање од пола сата.

Сазнају се следеће појединости о покушају сјевероамеричког уларца на острву Макин, које је јапанска морнарица зајосела:

Јуначки одреди који су сачињавали посаду острва борили су се храбро против бројно знатно надмоћнијег непријатеља, издржавши два дана жестоке борбе током којих је непријатељ претрпио жестоке губитке. Последњи жестоки бори прса у прса били су Американци присиљени да обже напустивши чамце помоћу којих су извршили искрцавање. Овом акцијом је још једном доказано да су сви јапански фронтови довољно заштићени од ма каквог непријатељског офанзивног покушаја.

Командант уједињене англоамеричке флотке изјавио је да напад на острво Макин није ишао за успјехом једаном острва, већ за рушењем војних постројења. Ова изјава је, као и обично, објављена након што је Главни стан јапанских наоружаних снага саопштио о неуспјеху операција које је америчка морнарица покушала извести.

Сатне илустрације

англо-совјетско-америчанског пријатељства

Говор који је одржао сенатор Рејнолдс, а у којем је осудио британску политику према Индији и репресију које дискретизују Атлантску карту, учинио је огроман утисак у Енглеској. Лист Тајмс реагира нападом на сенатора Рејнолдса тврдећи да његове ријечи имају нарочиту тежину обаром на то што он заузима полсјај претседника Комитета за војне послове сјевероамеричког Сената.

Енглески лист „Буенос Аирес Хералд“, који ишлази у аргентинској престоници, истиче назадовољство које је изазвао у Совјетском Савету англо-амерички начин вођења рата. Лист „Правда“ објавио је коректуре непријатељски расположене према Англоамериканицима, што претставља најгору прогнозу за будућност. Лист држи надаље, да је совјетско-негодовање оправдано, јер Англосаси не чине ништа друго него само обећају помоћ Русији.

Мобилизација њемачких уједињеника

Сви њемачки уједињеници бие од сада подврнути ратној мобилизацији. Према томе сви чланови државне коморе за позоришта, кинематографију, музику и културу моћи ће да буду свакога часа мобилизовани и послани у предјеле Њемачке и ванпредјетних територија ради обављања уједињених дјелатности у ратној служби.